

MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN

**BULETINUL MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN
SERIA ARHEOLOGIE**

6 - 2014

MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN

BULETINUL MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN. SERIA ARHEOLOGIE 6

COLEGIUL DE REDACȚIE

Dr. Pavel Mirea, *Muzeul Județean Teleorman* - Redactor șef

Dr. Ecaterina Jânțăreanu, *Muzeul Județean Teleorman* - Secretar de redacție

Dr. Radian R. Andreescu, *Muzeul Național de Istorie a României*

Dr. Douglass W. Bailey, *San Francisco State University*

Dr. Amy Bogaard, *Oxford University*

Dr. Adina Boroneanț, *Institutul de Arheologie 'Vasile Pârvan' București*

Dr. Sabin Adrian Luca, *Universitatea 'Lucian Blaga' din Sibiu, Muzeul Național Brukenthal*

Dr. Steve Mills, *Cardiff University*

Dr. Cristian Schuster, *Institutul de Arheologie 'Vasile Pârvan' București*

Dr. Laurens Thissen, *Thissen Archaeological Ceramics Bureau, Amsterdam*

Tehnoredactare: Pavel Mirea, Pompilia Zaharia

Corectura: Mădălina Dumitru

Consultanți: Steve Mills (limba engleză), Cristi Marin (limba franceză)

Coperta: vas ceramic pictat cu grafit, descoperit la Vitănești 'Măgurice', eneolitic (Gumelnița), colecția Muzeului Județean Teleorman, desen Cătălina Dănilă, machetare Pompilia Zaharia

Colegiul de redacție nu răspunde de opiniile exprimate de către autori.

Correspondența, manuscrisele, cărțile și revistele pentru schimb se vor trimite Colegiului de redacție, pe următoarea adresă: MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN, str. 1848, nr. 1, cod poștal 140033, ALEXANDRIA, jud. Teleorman, ROMANIA sau prin email: redactie_BMJT@yahoo.com; pavelcmirea@yahoo.com.

Revistă editată cu sprijinul Consiliului Județean Teleorman

©Toate drepturile asupra acestui număr sunt rezervate Muzeului Județean Teleorman

IN MEMORIAM

Dr. VASILE BORONEANȚ (1930 - 2014)

Preot IOAN SPIRU (1914 - 1995)

*Pentru contribuțiile aduse la cercetarea
arheologică în județul Teleorman*

SUMAR
CONTENTS

Monica MĂRGĂRIT, Adrian BĂLĂȘESCU, Pavel MIREA Prelucrarea oaselor de ovi-caprine în nivelul Starčevo-Criș I din așezarea de la Măgura 'Buduiasca' ('Boldul lui Moș Ivănuș')	
<i>Processing of Ovis Aries/ Capra Hircus bones from the Starčevo-Criș I level at Măgura 'Buduiasca' ('Boldul lui Moș Ivănuș') settlement</i>	7
Adrian BĂLĂȘESCU Fauna de la Măgura 'Buduiasca' (cultura Vădastra)	
<i>Neolithic fauna from Măgura 'Buduiasca' (Vădastra culture)</i>	19
Ana ILIE, Florin DUMITRU Reprezentări zoomorfe eneolitice din colecțiile Complexului Național Muzeal 'Curtea Domnească' Târgoviște	
<i>Chalcolithic zoomorphic representations from the National Museum Complex 'Royal Court' Târgoviște</i>	31
Camelia - Mirela VINTILĂ Tipuri de locuințe, materiale și tehnici de construcție neo-eneolitice în câmpia Bucureștiului	
<i>Neolithic dwelling types, building materials and dwelling techniques in the Bucharest Plain</i>	51
Cristian SCHUSTER, Cristian Eduard ȘTEFAN, Pavel MIREA Zur Endbrozezeit im Vedea - Tal	
<i>Asupra bronzului final din valea Vedei</i>	71
Pavel MIREA Cetatea de la Cervenia. O fortificație la confluența râurilor Vedea și Teleorman	
<i>The fortress of Cervenia. A fortified settlement at the confluence of the Vedea and Teleorman Rivers</i>	95
Camelia-Mirela VINTILĂ, Elena-Florentina GAVRILĂ, Theodor-Aurelian IGNAT Două locuințe din sec. VI-VII descoperite în situl București 'Dămăroaia'	
<i>Two dwellings from the VI-VII centuries at București 'Dămăroaia'</i>	105
Alin FRÎNCULEASA, Valentin DUMITRAȘCU Studiu arheozoologic al faunei din așezarea din mileniul I p.Chr. de la Belciug (jud. Prahova)	
<i>Archaeozoological study of fauna from the first millennium AD settlement at Belciug (Prahova county)</i>	127
Bogdan CIUPERCĂ Observații asupra unor topoare de luptă din colecțiile Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova	
<i>Notes on two battle axes from the Prahova County Museum of History and Archaeology collections</i>	143
Cătălina DĂNILĂ Pictura cu grafit - o abordare experimentală	
<i>Graphite paint - an experimental approach</i>	151

PRELUCRAREA OASELOR DE *OVIS ARIES/ CAPRA HIRCUS* ÎN NIVELUL STARČEVO - CRIȘ I DIN AȘEZAREA DE LA MĂGURA 'BUDUIASCA' ('BOLDUL LUI MOȘ IVĂNUȘ')

Monica MĂRGĂRIT *
Adrian BĂLĂȘESCU **
Pavel MIREA ***

Abstract: *The aim of this study is to highlight the inventiveness of Starčevo-Criș I culture Prehistoric communities that allowed them, through a multitude of processing methods on Ovis aries/ Capra hircus bones, to create the same typological categories. The chosen example is all the more interesting when we analyze the constraints imposed by this raw material that are strongly conditioned by its anatomical form. Thus we identified several transforming schemes: extraction, bipartition by double grooving, bipartition by shaping, sectioning and direct shaping, and creating finished objects including different types of points next to a handle and an abraded astragalus.*

Rezumat: *Scopul acestui studiu este acela de a pune în evidență inventivitatea comunităților preistorice, aparținând culturii Starčevo-Criș I, ce le-a permis, prin aplicarea mai multor metode de prelucrare a oaselor de Ovis aries/ Capra hircus, să obțină aceleași categorii tipologice. Exemplul ales este cu atât mai interesant, dacă pornim de la constrângerile pe care le impune această materie primă, puternic condiționate de forma anatomică. Astfel, am identificat mai multe scheme de transformare: extracție, bipartiție prin dublu rainurage, bipartiție prin fasonaj, segmentare și fasonaj direct, obținându-se drept obiecte finite diferite tipuri de vârfuri, alături de un mâner și un astragal abrazat.*

Keywords: *Starčevo-Criș I culture; metapodials; Ovis aries/ Capra hircus; debitage methods; shaping methods.*

Cuvinte cheie: *cultura Starčevo-Criș I; metapod; Ovis aries/ Capra hircus; metode de debitaaj; metode de fasonaj.*

Contextul geografic și cultural

Situl de la Măgura 'Buduiasca', descoperit în anul 2001, este amplasat pe terasa joasă a râului Teleorman (circa 4,5 m înălțime), la 7 km nord-est de Alexandria și aproximativ 1 km sud-est de satul Măgura, la cca. 300 m nord-est de cursul actual al râului (Figura 1). Cercetările arheologice au început în același an și au continuat, în campanii anuale, până în 2008¹.

'Boldul lui Moș Ivănuș' este toponimul local dat unei proeminențe a terasei secundare, ce se află la marginea de sud-est a zonei 'Buduiasca' și este parte componentă a acesteia (Figura 2).

Descoperirile efectuate la Măgura ('Boldul lui Moș Ivănuș'), în anul 2006, au documentat prezența unui prim orizont neolitic timpuriu - Starčevo-Criș I (Andreescu și Mirea 2008: 59), ce poate fi considerat, din punct de vedere cronologic, sincron cu 'grupul cultural Cârcea-Grădinile' (Nica 1991, 1995) sau cu 'cultura Precriș' (Paul 1989), legat însă, cel puțin din punct de vedere al materialului ceramic, de așezările neolitice timpurii de la sud de Dunăre, din bazinele râurilor Iantra și Rusenski Lom (Elenski 2000, 2004).

Stadiul actual al cercetărilor sugerează că primii locuitori din neolitic s-au așezat pe 'Bold', la nivelul fazei Starčevo-Criș I (cca. 6100-6000 BC), iar într-o etapă târzie a neoliticului timpuriu (Starčevo-Criș III, cca. 5700 BC, Mirea 2005: 48) locuirea s-a extins, de aici, pe întreaga zonă 'Buduiasca', unde a continuat și în neoliticul dezvoltat (cca. 5500-5200 BC). Prin urmare, discutăm despre un sit ce cuprinde locuiri din întreaga secvență a neoliticului, atât a celui timpuriu (Starčevo-Criș) cât și a celui dezvoltat (Dudești și Vădastra). Pentru a păstra localizarea precisă a zonei unde a fost identificat cel mai vechi orizont neolitic timpuriu, a fost preferată folosirea punctuală a denumirii 'Boldul lui Moș Ivănuș', fără a avea conotația unui sit distinct față de 'Buduiasca'.

* Universitatea 'Valahia' din Târgoviște, Facultatea de Științe Umaniste, Departamentul de Istorie, str. Lt. Stancu Ion, nr. 34-36, 130108, Târgoviște, jud. Dâmbovița, România, monicamargarit@yahoo.com

** Muzeul Național de Istorie a României, Centrul Național de Cercetări Pluridisciplinare 'Alexandra Bolomey', Calea Victoriei, 12, sector 3, cod poștal 030026, București, România, abalasescu2005@yahoo.fr

*** Muzeul Județean Teleorman, str. 1848, nr. 1, cod poștal 140033, Alexandria, jud. Teleorman, România, pavelcmirea@yahoo.com

Spectrul faunistic

Fauna relativ numeroasă descoperită la Măgura 'Boldul lui Moș Ivănuș' (aproape 4.500 de resturi) constituie unul dintre eșantioanele faunistice cele mai reprezentative pentru neoliticul timpuriu din România și pentru această cultură Starčevo-Criș I (Bălășescu 2010). Fauna studiată prezintă toate caracteristicile unor resturi menajere: o puternică fragmentare, urme de tăiere (dezarticulare și descărnare), urme de dinți (de carnivore, în special și, foarte rar, de rozătoare) și, uneori, urme de ardere. Starea de conservare a materialului este relativ bună, totuși, numeroase fragmente faunistice prezintă pe suprafața lor urme de rădăcini de plante sau o crustă fină de calcar care, adeseori, a împiedicat observarea diferitelor urme de intervenție umană (mai ales descărnarea).

Fauna, foarte bogată, aparține unor numeroase clase de animale, atât nevertebrate (bivalve), cât și vertebrate (pești, reptile, păsări și mamifere), predominante fiind resturile de mamifere, care reprezintă 3324 resturi din totalul faunei (73,95 %), dintre care au fost determinate, până la nivel specific, 1605 resturi (48,3 %). Lista taxonilor identificați de mamifere este destul de lungă - 16, dintre care cinci sunt domestici: vită (*Bos taurus*), oaie (*Ovis aries*), capră (*Capra hircus*), porc (*Sus domesticus*), câine (*Canis familiaris*), iar 11 sunt sălbatici: cal (*Equus ferus*), bour (*Bos primigenius*), cerb (*Cervus elaphus*), căprior (*Capreolus capreolus*), mistreț (*Sus scrofa*), lup (*Canis lupus*), vulpe (*Vulpes vulpes*), bursuc (*Meles meles*), dihor (*Mustela putorius*), pisică sălbatică (*Felis sylvestris*) și iepure de câmp (*Lepus europaeus*).

Spectrul faunistic domestic studiat (94%) ilustrează că, din punct de vedere numeric (NR=număr de resturi), ovi-caprinele au cea mai mare pondere (67,4%), ele fiind urmate de bovine (25,5%). Porcul, care joacă un rol important în cadrul paleoeconomiei alimentare de origine animală, mai ales la comunitățile eneolitice, este slab reprezentat (aproape absent) cu 0,19% (Bălășescu *et al.* 2005), el fiind depășit numeric de resturile de câine (0,87%). Acest fapt ne demonstrează că suinele domestice au o pondere extrem de redusă în paleoeconomia animalieră a comunității neolitice timpurii de la Măgura 'Boldul lui Moș Ivănuș'. O explicație a acestui fapt ar fi că aceste populații erau nomade (seminomade) și, în acest caz, exploatarea sa nu este una dintre cele mai adecvate sau, la acest nivel cronologic, al neoliticului timpuriu, porcul era destul de puțin cunoscut, el pătrunzând de puțină vreme în aria nord-dunăreană.

Vânatul este bine reprezentat, ca număr de taxoni (11), mai puțin ca pondere a NR (6%). Sunt bine reprezentate speciile de talie mare și foarte mare, cum ar fi cerbul, bourul și mistrețul. Probabil, vânătoarea avea un rol secundar, de suplimentare a alimentației carnată; de asemenea, ea permitea și obținerea de alte produse cum ar fi piei, blănuri, oase, coarne etc. Surprinzător ni se pare numărul mare de carnivore, cinci specii, fapt care ar putea sugera o acțiune de eliminare a acțiunii lor prădătoare.

Speciile vânată în mod predilect (cele de talie mare) se pare că erau aduse întregi în așezare, dovadă stând repartitia pe elemente anatomice a fragmentelor descoperite. Astfel, avem reprezentate atât piese anatomice, care provin din părți ale corpului mai sărace în carne, cum ar fi: metapodiile și falangele, dar și din zonele bogate în carne: scapula, humerus, pelvis, femur etc. În ceea ce privește carnivorele (lup, pisică sălbatică, parțial vulpe), acestea sunt reprezentate mai ales de elemente ale craniului (mandibulă, dinți etc.), care ar putea să sugereze 'trofee' de vânătoare, dar și de metapodii (bursuc), care pot proveni de la prelevarea blănii acestor animale.

Ansamblul arheologic

Deși materialul din așezarea de la Măgura 'Boldul lui Moș Ivănuș' se află încă în studiu și mai pot interveni modificări de ordin statistic, considerăm că deținem suficiente date care să ne permită creionarea unui tablou al exploatării speciilor de mamifere, cu scopul selecționării de suporturi, în vederea prelucrării lor. Până în prezent, am inventariat 156 piese, provenind din nivelul Starčevo-Criș I. În plus, o parte a materialului a făcut obiectul unui studiu deja publicat (Beldiman și Sztancs 2009), ce poate constitui o bună referință pentru obiectivele articolului de față. Se adaugă un studiu foarte recent, realizat de C. Beldiman și D.-M. Sztancs (2013), care ne oferă un tablou exhaustiv al industriei materiilor dure animale, la nivelul culturii Starčevo-Criș și care permite corelații cu alte materiale din așezări contemporane. Astfel, în cadrul așezării de la Măgura 'Boldul lui Moș Ivănuș', nivelul Starčevo-Criș I (tabel 1), s-au utilizat oasele de *Bos taurus* (29 exemplare) și *Bos primigenius* (2 exemplare); *Ovis/Capra* (24 exemplare), *Cervus elaphus* (8 exemplare, din care 4 din corn), *Sus* sp. (6 piese, din care 4 canini); *Aves* sp. (2 exemplare). Subprodusele lanțului operator sunt bine reprezentate, constând în 26 resturi de debitaj și 8 suporturi. Nu lipsesc nici preformele, în număr de 15. La capitolul piese finite, tipologia este următoarea: vârfuri - 26 exemplare, spatule - 25 exemplare; dălțițe - 6 exemplare, inele - 4 exemplare; ace - 2 exemplare, mânere - 2 exemplare, șlefuitor - 1 exemplar, astragal abrazat de *Bos taurus* - 1 exemplar și *Ovis/Capra* - 1 exemplar.

ELEMENTE SCHELETICE	<i>Bos taurus</i>	<i>Bos primigenius</i>	<i>Ovis aries/ Capra hircus</i>	<i>Sus sp.</i>	<i>Cervus elaphus</i>	<i>Aves sp.</i>	Indeterminate sp.
Corn					4		
Canin				4	1		
Coastă	18						25
Scapulă			1				1
Coxal							1
Humerus	1						
Metacarp	3	2	1		1		
Femur	1						
Tibia	1		4		1		
Radius	1		1				
Astragal	1		1				
Metatars	3		3	1			
Metapod			14		1		2
Diafiză de os lung						2	56
TOTAL	29	2	24	6	8	2	85

Tabel 1 Distribuția numerică a diferitelor tipuri de materii prime și selecția lor în funcție de specii și elemente scheletice în cadrul culturii Starčevo-Criș I.

Numerical distribution of different types of raw materials and their selection by species and skeletal elements in the Starčevo-Criș I culture.

Scheme de transformare

1. Extracție

Metoda este extrem de interesantă, deoarece implică o investiție importantă de timp, cu îmbinarea mai multor procedee dar dimensiunile și forma suportului obținut pot fi pre-stabilite. Din nivelul Starčevo-Criș I, provin patru tibii de *Ovis aries/ Capra hircus*, reprezentând, în opinia noastră, resturi de debitaj.

La un prim exemplar, osul (Figura 3.a) a cunoscut o segmentare prin *sciage à la ficelle* (Figura 3.b). Apoi, printr-un dublu *rainurage* (Figura 3.c) a fost trasată lățimea viitorului suport, pentru ca extracția să fie finalizată printr-un procedeu de *sciage* (Figura 3.d), efectuat cu un utilaj litic. A rezultat o mică plăcuță dreptunghiulară, cu o lungime de 29 mm și o lățime de 10 mm.

Într-un al doilea caz (Figura 3.e), una din epifize a fost înlăturată printr-un procedeu de segmentare, îmbinând *sciage*-ul, realizat în jurul întregii circumferințe, și flexionarea, atunci când s-a atins canalul medular. Piesa conservă stigmatul unei metode de extracție de mici plăcuțe. Ea a fost pusă în practică prin crearea a două șanțuri longitudinale paralele, prin dublu *rainurage* (Figura 3.g) și printr-o segmentare, în *sciage* (Figura 3.f).

Cel de al treilea exemplar (Figura 4.a) conservă, de fapt, diafiza unui os, ale cărui epifize au fost eliminate prin percuție, fără nicio regularizare a planului de debitaj. Longitudinal, a fost inițiat un procedeu de debitaj longitudinal, prin *rainurage* (Figura 4.b), procedeu abandonat.

Ultimul rest de debitaj (Figura 4.c) are epifiza înlăturată prin *sciage*, aplicat pe 2/3 din circumferință, urmat de detașarea în flexionare. În peretele diafizar, au fost create două șanțuri subparalele, prin *rainurage* (Figura 4.d), intersectate de două șanțuri transversale, executate prin *sciage* (Figura 4.e), ce permit extracția unor mici plăcuțe rectangulare.

2. *Bipartiție prin dublu rainurage*

Metodă constă în crearea a două șanțuri, pe fețe opuse, prin *rainurage*, până la atingerea canalului medular, după care, detașarea celor două suporturi se realizează în percuție indirectă, prin introducerea unui utilaj intermediar. Ea are avantajul unui bun control al planului de debitaj, neexistând riscul unor fracturi accidentale și permite pre-vizualizarea celor două suporturi ce vor fi obținute, fără o pierdere semnificativă de material.

Metoda este ilustrată de două suporturi (Figurile 5.a, 5.c), obținute dintr-un metatars și un metapod, pe suprafața cărora se conservă foarte bine stigmatul rezultate în urma aplicării unui procedeu de dublu *rainurage* (Figura 5.b). Prin aceeași metodă (Figura 5.e), au fost obținute și două vârfuri, confecționate pe metapod de *Ovis aries/ Capra hircus* (Figurile 5.d, 5.f). Frontul activ a fost amenajat prin abraziune, aplicată pe suprafețe variabile la cele două exemplare (Figura 5.g).

3. *Bipartiție prin fasonaj*

Această metodă a fost pusă în practică prin intermediul abraziunii, realizată pe o piatră, prin întoarcerea periodică a piesei. Are loc subțierea peretelui osos, până la atingerea canalului medular, rezultând direct două preforme, similare ca formă și dimensiuni. Această metodă a fost pentru prima dată experimentată de F. Poplin (1974), timpul necesar finalizării fiind de circa o oră și jumătate.

Extrem de interesant este fragmentul unui metacarp distal epifizat *Ovis aries/ Capra hircus* (Figura 6.a), reprezentând, cel mai probabil, un rest de debitaj. El conservă doar epifiza și o mică parte din peretele diafizar. Am ales, însă, să îl exemplificăm deoarece ilustrează elocvent modalitatea de obținere a vârfurilor, prin bipartiție în fasonaj. Ambele fețe sunt puternic abrazate (Figura 6.b), dobândind un aspect rectiliniu, acțiune ce urma să continue până la degajarea celor două preforme.

Am identificat această metodă de bipartiție (Figura 6.e) la două metapodii de *Ovis aries/ Capra hircus* (Figurile 6.c, 6.d), transformate în vârfuri. Din păcate, la ambele exemplare, partea activă este fracturată funcțional, *en languette*. Metoda este prezentă la alte șapte piese, aflate în diferite stadii de fragmentare (e.g. Figurile 6.f, 6.g), suportul ales fiind tot metapodul de *Ovis aries/ Capra hircus*. Nu excludem posibilitatea să fi fost deja în stadiul de piese finite, respectiv vârfuri.

4. *Segmentare*

Singurul exemplar, care ilustrează strict o metodă de segmentare prin *sciage*, este un radius dreapta distal neepifizat de *Ovis aries* (Figura 7.a), transformat într-un mâner. Epifiza a fost eliminată prin *sciage*, executat cu un utilaj litic, aplicat în jurul întregii circumferințe (Figurile 7.b, 7.c).

Stigmatul conservat la alte exemplare, demonstrează că erau aplicate și alte procedee de segmentare, precum *sciage à la ficelle* (Figura 3.b), pus în practică cu ajutorul nisipului și a unui fir textil sau percuția directă (Figura 4.a).

5. *Fasonaj direct*

Această schemă de transformare este identificabilă în cazul unui astragal de *Ovis aries/ Capra hircus* (Figurile 7.d, 7.e), la care fețele laterală și medială au fost puternic abrazate, dobândind o morfologie rectilinie (Figura 7.f). Dacă piesa a avut o utilitate domestică, spre exemplu fasonajul ceramicii (Meier 2013), putem considera că se afla în stadiul de epuizare, deoarece aceasta nu mai putea fi ținută în mână.

Concluzii

Pornind de la tabloul oferit de spectrul faunistic, în cadrul nivelului Starčevo-Criș I, putem concluziona faptul că raportul dintre mamiferele domestice și sălbatice, ne relevă faptul că speciile domestice au cea mai mare pondere (94%), primul loc fiind ocupat de ovi-caprine. Aceasta situație sugerează că activitatea de creștere a animalelor era foarte importantă pentru comunitatea neolitică de aici. În cadrul industriei materiilor dure animale, se observă preponderența speciilor domestice, cu un procentaj de 34% din totalul ansamblului. De altfel, situația este similară și la nivelul altor așezări Starčevo-Criș (Beldiman și Sztancs 2013), cu predominanța utilizării oaselor de specii domestice. În așezarea de la Măgura 'Boldul lui Moș Ivănuș,' pe primul loc se află oasele provenind de la specia *Bos taurus*, cu un procent de aproape 19%. Oasele de *Ovis aries/ Capra hircus*, care ne interesează, în mod special, în cadrul acestui studiu, ocupă locul al doilea, cu un procentaj de 15%, din totalul artefactelor identificate. Specificăm că, din cele 24 oase de ovi-caprine, determinate anatomic, 18 (75%) fac parte din categoria metapodiilor, ceea ce demonstrează utilizarea cu preponderență a acestui element anatomic. Dar, trebuie să subliniem că procentajul era, probabil, mult mai ridicat, dacă ținem cont de numărul de indeterminate (55% din ansamblul arheologic). Astfel, în timp ce

coastele din categoria indeterminate provin în special de la specii de talie mare (*Bos* sp./ *Cervus elaphus*), circa 22 diafize de os lung provin de la mamifere de talie medie, care ar putea aparține ovi-caprinelor. Se adaugă piese confecționate pe os integral fasonat sau mici fragmente, ce fac imposibil orice diagnostic de natură arheozoologică.

Prin acest studiu am dorit să punem în evidență inventivitatea comunităților preistorice, aparținând culturii Starčevo-Criș I, ce le-a permis, prin aplicarea mai multor metode de prelucrare a oaselor de *Ovis aries*/*Capra hircus*, să obțină aceleași categorii tipologice. Exemplul ales este cu atât mai interesant, dacă pornim de constrângerile pe care le impune această materie primă, puternic condiționate de forma anatomică. Astfel, am identificat mai multe scheme de transformare: extracție, bipartiție prin dublu *rainurage*, bipartiție prin fasonaj, segmentare și fasonaj direct, obținându-se drept obiecte finite, cu preponderență vârfuri, alături de un mâner și un astragal abrazat. Mai mult, poate fi pusă în evidență o prelucrare *in situ* a acestor materii prime, susținută de prezența tuturor produselor și sub-produselor lanțului operator (resturi de debitaj, suporturi, preforme și obiecte finite). Studiul vine să confirme concluziile altor specialiști, conform cărora, un același utilaj și o aceeași funcționalitate - în cazul nostru, fiind vorba despre vârfuri - pot corespunde unor gesturi de fabricare și, probabil, unei modalități de utilizare diferite (Roux 1993).

În ansamblu, aceste metode de debitaj sunt specifice fazelor inițiale de evoluție ale neoliticului, regăsindu-se și în ansamblurile arheologice ale altor așezări Starčevo-Criș (Beldiman și Sztancs 2013), o parte dintre ele dispărând (bipartiția prin fasonaj) sau fiind rar întâlnite (extracția, *sciage à la ficelle*) în etapele finale ale neo-eneoliticului.

Mulțumiri

Acest articol a fost elaborat în cadrul unui proiect de cercetare susținut și finanțat de Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării, CNCS-UEFISCDI, cod proiect PN-II-RU-TE-2011-3-0133 (Monica Mărgărit și Adrian Bălășescu).

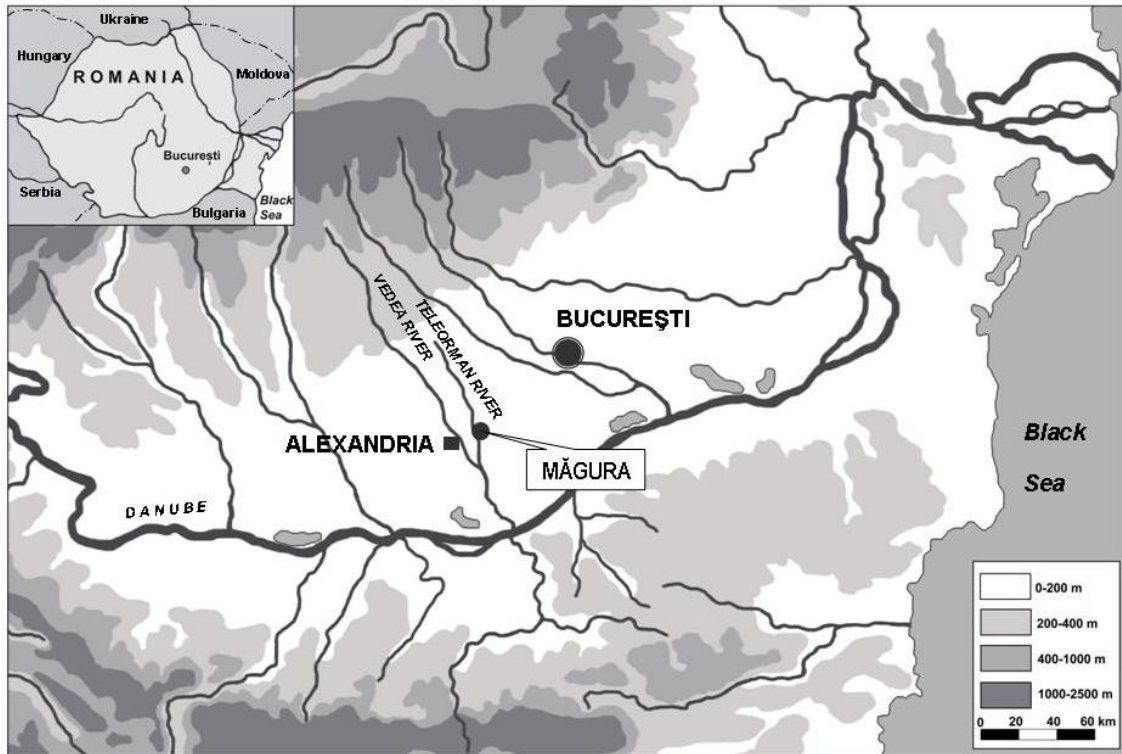
Note

¹ Cercetările de la Măgura 'Buduiasca' (sit cunoscut și sub indicativul 'TELEOR 003') s-au desfășurat în perioada 2001-2005, în cadrul proiectului româno-britanic, 'Southern Romania Archaeological Project - SRAP' și, în perioada 2006-2008, în cadrul proiectului 'Începuturile civilizației europene. Neo-eneoliticul la Dunărea de Jos'.

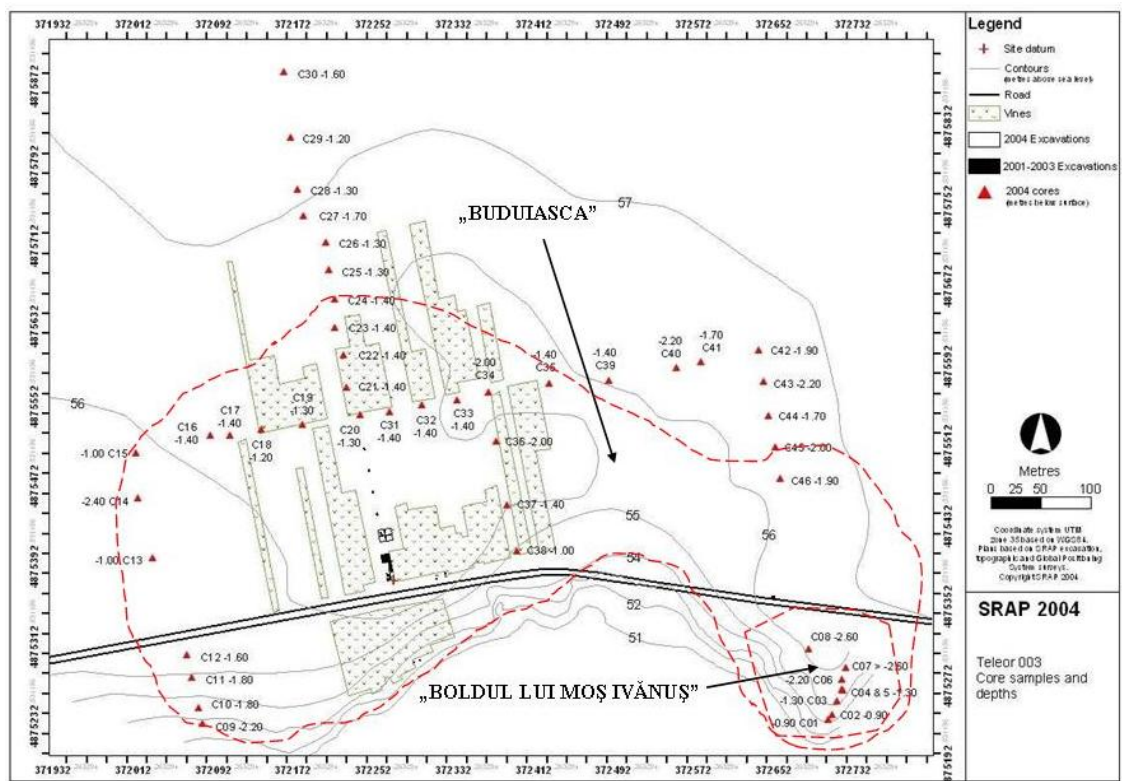
Bibliografie

- Andreescu, R.R. și Mirea, P. (2008) 'Teleorman Valley. The beginning of Neolithic in Southern Romania', în S.A. Luca (ed.) *Proceedings of the International Colloquium: the Carpathian Basin and its role in the Neolithisation of the Balkan Peninsula - Acta Terrae Septemcastrensis VII*, pp: 57-76, Sibiu: University of Sibiu.
- Bălășescu, A. (2010) *Evoluția paleoekonomiei și strategiile de exploatare ale mediului animal de către comunitățile neo-eneolitice din Muntenia în lumina cercetărilor arheologice de pe Valea Teleormanului*, teză de doctorat susținută la Institutul de Arheologie 'Vasile Pârvan', București.
- Bălășescu, A., Radu, V. și Moise, D. (2005) 'Omul și mediul animal între mileniiile VII-IV î.e.n. la Dunărea de Jos' Biblioteca Muzeului Național, Seria Cercetări Pluridisciplinare, 11, Târgoviște: Ed. Cetatea de Scaun.
- Beldiman C. și Sztancs D.-M. (2009) 'Industria materiilor dure animale aparținând culturii Starčevo-Criș descoperită în așezarea de la Măgura 'Buduiasca-Boldul lui Moș Ivănuș', jud. Teleorman. Considerații asupra repertoriului tipologic', *Buletinul Muzeului Județean Teleorman. Seria Arheologie* 1: 31-54.
- (2013) 'The osseous artefacts of the Starčevo-Criș culture in Romania. An overview', în A. Comșa, C. Bonsall and L. Nikolova (ed.), *Facets of the Past. The Challenge of the Balkan Neo-Eneolithic, Proceedings of the International Symposium Celebrating the 85th Birth Anniversary of Eugen Comșa, 6-12 October 2008*, pp.106-33, București: Ed. Academiei Române.
- Elenski, N. (2000) 'Rannoneolitni selishta po srednoto tecinie na Iantra', în V. Nikolov (ed.) *Karanovski konferentsiya za praistoriyata na Balkanite. 1. Trakiya i sasdnite raioni prez neolitn i kalkolita*, pp.21-31, Sofia.

- (2004) 'Cultural Contacts of North-Central Bulgaria with Thrace and the Marmara Area in the Early Neolithic', în V. Nikolov, K. Băčvarov, P. Kalcev (eds.), *Prehistoric Thrace*, pp.71-79, Sofia-Stara Zagora: Bulgarian Academy of Sciences.
- Meier, J. (2013) 'More than Fun and Games? An Experimental Study of Worked Bone Astragali from Two Middle Bronze Age Hungarian Sites', in A. Choyke and S. O'Connor (eds.), *From These Bare Bones: Raw Materials and the Study of Worked Osseous Objects*, pp.166-173, Oxford: Oxbow Books.
- Mirea, P. (2005) 'Considerații asupra locuirii Starčevo-Criș din sud-vestul Munteniei', *In Honorem Silvia Marinescu-Bîlcu, Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos XXII*: 37-52.
- Nica, M. (1991) 'Le groupe culturel Cârcea-Grădinile dans le contexte du Néolithique balkanique', *Zbornik Narodnog Muzeja* 14(1): 103-12.
- (1995) 'Le groupe culturel Cârcea-Grădinile dans la contexe neolithique balcanique et anatolien', *Acta Musei Napocensis XXXII(I)*: 11-28.
- Paul, I. (1989) 'Unele probleme ale neoliticului timpuriu din zona carpato-dunăreană', *Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie* 40: 4-27.
- Poplin, F. (1974) 'Deux cas particuliers de débitage par usure', *1er Colloque international sur l'industrie de l'os dans la Préhistoire*, pp. 85-92, Abbaye de Sénanque.
- Roux, V. (1993) 'Travail des matières dures animales et minérales: réflexion sur la description des gestes techniques', în *Traces et fonction: les gestes retrouvés*, Colloque international de Liège, Editions ERAUL 50: 161-4.

Figura 1. Amplasarea geografică a sitului de la Măgura.
Geographical location of the Măgura site.

Figura 2. Situl de la Măgura 'Buduiasca' ('Boldul lui Moș Ivănuș') (arhiva SRAP).
Măgura 'Buduiasca' ('Boldul lui Moș Ivănuș') site (source: SRAP archive).

Figura 3. Exemple ale metodei de extracție, identificate pe tibii de *Ovis aries*/*Capra hircus*.
Examples of the extraction method identified on *Ovis aries*/*Capra hircus* tibias.

Figura 4. Exemple ale metodei de extracție, identificate pe tibii de *Ovis aries*/*Capra hircus*.
Examples of the extraction method identified on *Ovis aries*/*Capra hircus* tibias.

Figura 5. Exemple ale metodei de bipartiție prin dublu *rainurage*, identificate pe metapodii de *Ovis aries/ Capra hircus*.

Examples of the bipartition method by double grooving identified on *Ovis aries/ Capra hircus* metapodials.

Figura 6. Exemple ale metodei de bipartiție prin fasonaj, identificate pe metapodii de *Ovis aries/ Capra hircus*.

Examples of the bipartition method by shaping identified on *Ovis aries/ Capra hircus* metapodials.

Figura 7. Exemple ale metodei de segmentare prin *sciage* și ale metodei de transformare prin fasonaj direct, identificate pe oase de *Ovis aries/ Capra hircus*.

Examples of the sectioning method by sawing and the processing method by shaping identified on *Ovis aries/ Capra hircus* bones.